

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillämpning av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om tillämpning av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket.

Lagen behövs med anledning av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i avtalet om handel och samarbete mellan Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, å ena sidan, och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, å andra sidan, som undertecknades av Europeiska unionen och Förenade kungariket den 30 december 2020. En del av bestämmelserna i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen förutsätter kompletterande nationell lagstiftning.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Det huvudsakliga innehållet i, nuläget för och utvärderingen av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet.....	4
3 Nationell lagstiftning, nuläget och bedömning av nuläget	12
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	15
4.1 De viktigaste förslagen.....	15
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	16
5 Alternativa handlingsvägar	17
6 Remissvar	18
7 Specialmotivering.....	19
8 Ikraftträdande.....	22
9 Förhållande till andra propositioner.....	22
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	22
LAGFÖRSLAG	24
Lag om tillämpning av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket ..	24

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Förenade kungariket lämnade Europeiska unionen den 1 februari 2020. För Förenade kungarikets kontrollerade utträde ur EU ingicks avtalet om Förenade kungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen (nedan *utträdesavtalet*), i vilket det fastställdes en övergångsperiod som sträckte sig till utgången av 2020. Förhandlingar om den nya relationen mellan EU och Förenade kungariket fördes under övergångsperioden. Storbritanniens utträde ur Europeiska unionen trädde i kraft fullt ut den 1 januari 2021. Utträdesavtalet är fortfarande i kraft och det tillämpas parallellt med avtalen om den nya relationen mellan EU och Förenade kungariket.

Den 24 december 2020 slutförde Europeiska unionen och Förenade kungariket förhandlingarna om ett avtal om den nya relationen (avtalet om handel och samarbete mellan Europeiska unionen och atomenergigemenskapen, å ena sidan, och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, å andra sidan, nedan *handels- och samarbetsavtalet*). Handels- och samarbetsavtalet kompletteras av separata avtal om datasäkerhet och samarbete inom kärnenergiområdet. Den 29 december 2020 fattade Europeiska unionens råd ett beslut i enlighet med artikel 218.5 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) om att underteckna och provisoriskt tillämpa avtalen från och med den 1 januari 2021. Avtalen trädde i kraft slutgiltigt den 1 maj 2021.

Rådet fattade ett enhälligt beslut om att underteckna avtalen endast på unionens vägnar som så kallade unionsavtal. Avtalen är direkt bindande för unionens institutioner och medlemsstater och sätts inte separat i kraft på nationell nivå. Avtalen kan dock förutsätta kompletterande nationella bestämmelser.

Genom utträdesavtalet tryggas de förvärvade rättigheterna med tanke på den sociala tryggheten för dem som utnyttjat sin rörelsefrihet före den 1 januari 2021, och avtalets bestämmelser har företräde framför handels- och samarbetsavtalet. I utträdesavtalet bestäms det att på samordningen av de sociala trygghetssystemen mellan EU-länderna och Förenade kungariket tillämpas Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (nedan *EU-förordning 883/2004*) och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen (nedan *EU-förordning 987/2009*).

I EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 föreskrivs det om vilket land som ansvarar för sociala förmåner för personer som rör sig mellan olika länder, och syftet med förordningarna är att sammanjämka rättigheterna och skyldigheterna när det gäller social trygghet för personer som rör sig mellan medlemsstater. Målet är att en person inte ska förlora sin rätt till social trygghet på grund av att han eller hon har utnyttjat den rörelsefrihet som tryggas i EU:s grundfördrag. Avsikten är också att förhindra att en person på grund av samma sociala risk kunde få grundlösa förmåner från flera medlemsstater. Till stöd för genomförandet av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 har det på nationell nivå föreskrivits om vissa nationellt behövliga förfaranden samt bl.a. om organ som är behöriga att utfärda intyg som grundar sig på bestämmelserna i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. Dessutom innehåller förmånslagstiftningen flera informativa bestämmelser som förtydligar förhållandet mellan EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 och den nationella förmånslagstiftningen.

Handels- och samarbetsavtalet innehåller bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen mellan Förenade kungariket och medlemsstaterna i EU i situationer efter den 1 januari 2021. När det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen finns de centrala bestämmelserna i handels- och samarbetsavtalet i del två rubrik fyra avdelning I i avtalet samt i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen och i bilagorna till det protokollet. Avtalets bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen motsvarar till sina rättsverkningar i stor utsträckning bestämmelserna i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. Det är fråga om en lösning som samordnar de sociala trygghetssystemen utifrån principerna och bestämmelserna i de nämnda EU-förordningarna och enligt vilken sociala trygghetsförmåner tryggas för personer som rör sig mellan medlemsstaterna och Förenade kungariket.

Reglerna om samordning av de sociala trygghetssystemen mellan Förenade kungariket och Finland förblir i huvudsak oförändrade, men efter det att Förenade kungarikets utträde ur EU trädde i kraft fullt ut har den rättsliga grunden ändrats från EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 till unionsavtalet. För den samordning av de sociala trygghetssystemen som sker med stöd av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 och som stöd för den finns det i praktiken fungerande arrangemang samt ändamålsenliga nationella bestämmelser. I den nationella lagstiftningen bör göras de anpassningar som behövs i fråga om bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet. Motsvarande anpassningar har gjorts till stöd för genomförandet av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009.

1.2 Beredning

Under förhandlingarna om handels- och samarbetsavtalet har statsrådet överlämnat till riksdagen skrivelserna E 6/2020 rd, EJ 5/2020 vp, EJ 16/2020 vp, U 55/2020 rd, UJ 50/2020 vp och UJ 52/2020 vp.

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten och Pensionskyddscentralen. Under beredningen har diskussioner förts med utrikesministeriet, finansministeriet, Arbetslöshetskassornas Samorganisation och Olycksfallsförsäkringscentralen.

2 Det huvudsakliga innehållet i, nuläget för och utvärderingen av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet

Del två rubrik fyra avdelning I i handels- och samarbetsavtalet och protokollet om samordning av de sociala tryggheten med bilagor innehåller avtalets centrala bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen. Bestämmelser som är av betydelse med tanke på samordningen av de sociala trygghetssystemen finns också i de gemensamma och institutionella bestämmelserna i del ett i avtalet samt i bestämmelserna om tvistlösning och övergripande bestämmelser i del sex och i slutbestämmelserna i del sju i avtalet. Protokollen och bilagorna till handels- och samarbetsavtalet utgör integrerade delar av avtalet. Avtalets bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen är som sådana direkt tillämplig rätt och de ska inte genomföras separat. En del av bestämmelserna är dock sådana som behöver nationell reglering som stöd för att de ska kunna verkställas fullt ut.

Med stöd av utträdesavtalet tillämpas EU-förordningarna 883/2009 och 987/2009 fortsättningsvis efter den 1 januari 2021 parallellt med bestämmelserna i handels- och samarbetsavtalet. Vilket unionsavtal som ska tillämpas på samordningen av de sociala trygghetssystemen bestäms utifrån om personen har rört sig före utgången av övergångsperioden eller efter det. I artikel 775

RP 40/2022 rd

i handels- och samarbetsavtalet föreskrivs det om förhållandet mellan handels- och samarbetsavtalet och andra avtal. Med stöd av bestämmelsen har utträdesavtalet i överlappande situationer företräde framför handels- och samarbetsavtalet. EU-förordningarna 883/2009 och 987/2009 är också direkt tillämplig rätt. Nationella bestämmelser om bl.a. vissa behörighetsfrågor vid genomförandet av förordningarna och om nationella förfaranden har utfärdats till stöd för de förordningarna. Dessutom innehåller förmånslagstiftningen flera informativa bestämmelser som syftar till att skapa klarhet i fråga om de situationer där EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 tillämpas.

Handels- och samarbetsavtalets protokoll om samordning av de sociala trygghetssystemen överensstämmer till sitt innehåll och rättsverkningar i stor utsträckning med EU-förordning 883/2004. Genomförandedelen i bilaga SSC-7 till protokollet motsvarar på motsvarande sätt EU-förordning 987/2009.

Institutionell ram för samordning av de sociala trygghetssystemen

I avdelning III i handels- och samarbetsavtalet finns bestämmelser om avtalets förvaltning. Det har skapats en enda övergripande ram för förvaltning, genomförande, tillämpning och tolkning av avtalet. Särskilda bestämmelser om tvistlösning finns i del sex i avtalet.

För behandlingen av avtalets bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen har det inrättats en specialiserad kommitté för samordning av de sociala trygghetssystemen. Den specialiserade kommittén har behörighet att bl.a. övervaka att bestämmelserna om social trygghet verkställs samt att ge beslut och rekommendationer i alla frågor inom dess behörighet. Medlemmar i den specialiserade kommittén ska vara företrädare för båda avtalsparterna, och de ska ha den sakkunskap som krävs för de ärenden som diskuteras. Europeiska kommissionen är medlem i den specialiserade kommittén på Europeiska unionens vägnar. Under den specialiserade kommittén finns en arbetsgrupp för samordning av de sociala trygghetssystemen, vars verksamhet ännu inte har inletts.

Genom EU-förordning 883/2004 har det i anslutning till Europeiska kommissionen inrättats en administrativ kommission för samordning av de sociala trygghetssystemen med en företrädare för regeringen från varje medlemsstat. Finlands företrädare är social- och hälsovårdsministeriet. Kommissionen har en rådgivande ställning i den administrativa kommissionen och fungerar som sekretariat för den administrativa kommissionen. Förenade kungariket har med stöd av utträdesavtalet observatörsstatus i den administrativa kommissionen, vilket innebär att landet kan delta i diskussionen i den administrativa kommissionen, men inte i beslutsfattandet. Den administrativa kommissionens viktigaste uppgift är att behandla alla administrativa frågor och tolkningsfrågor som beror på bestämmelserna i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. Den administrativa kommissionen kan ge rekommendationer och fatta beslut i ärenden som hör till dess behörighet.

Den specialiserade kommittén har i fråga om samordningen av de sociala trygghetssystemen enligt handels- och samarbetsavtalet motsvarande uppgifter som den administrativa kommissionen för samordning av de sociala trygghetssystemen vid tolkningen och genomförandet av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009.

RP 40/2022 rd

Del två rubrik fyra avdelning I om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet

Del två rubrik fyra avdelning I och artiklarna 488—491 i den avdelningen i handels- och samarbetsavtalet gäller samordning av de sociala trygghetssystemen. I artikel 488 föreskrivs det att medlemsstaterna och Förenade kungariket ska samordna sina sociala trygghetssystem i enlighet med protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen. Målet är att säkerställa rätten till social trygghet för de personer som omfattas av protokollets tillämpningsområde. Protokollet tillämpas på personer som är lagligt bosatta i en av unionens medlemsstater eller i Förenade kungariket. Protokollet tillämpas endast på situationer som gäller en eller flera medlemsstater och Förenade kungariket. Bestämmelserna i protokollet tillämpas inte på personer vars situation till alla delar är begränsad antingen till Förenade kungariket eller till unionens medlemsstater.

Bestämmelserna i handels- och samarbetsavtalet och dess protokoll om samordning av de sociala trygghetssystemen ska tillämpas i Finland i situationer som har skett efter utgången av övergångsperioden och som har ett gränsöverskridande element med Förenade kungariket. Det bör noteras att utträdesavtalet fortfarande är i kraft fullt ut efter att övergångstiden gått ut. En situation som gäller samordning av de sociala trygghetssystemen hör fortfarande till tillämpningsområdet för utträdesavtalet, om t.ex. en person har rört sig mellan länderna före utgången av övergångsperioden, varvid bestämmelserna i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 tillämpas med stöd av utträdesavtalet.

I artikel 491 i avdelningen i handels- och samarbetsavtalet som handlar om samordning av de sociala trygghetssystemen föreskrivs det dessutom om medlemsstaternas eller Förenade kungarikets rätt att med stöd av sin nationella lagstiftning ta ut en sjuk- och hälsovårdsavgift i samband med en ansökan om invandring, utan att detta påverkas av protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen. Någon motsvarande bestämmelse om sjuk- och hälsovårdsavgift finns inte i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009.

Protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen

Protokollet innehåller noggranna bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen mellan Förenade kungariket och EU-länderna. Protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen är i kraft en viss tid och tillämpningen av det upphör femton år efter ikraftträdandet av avtalet. Förenade kungariket eller Europeiska unionen ska meddela sin önskan att inleda förhandlingar i syfte att ingå ett uppdaterat protokoll ett år innan protokollets giltighetstid går ut. Tillämpningen av protokollet kan också upphöra före det, om den andra parten anmäler om detta, varvid protokollet upphör att gälla nio månader efter meddelandet. Handels- och samarbetsavtalet i sig är i kraft tills vidare, men i slutbestämmelserna konstateras det om översyn av avtalet, att genomförandet av avtalet och eventuella relaterade frågor ska ses över fem år efter ikraftträdandet av avtalet och därefter vart femte år.

Allmänna bestämmelser

Avdelning I i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen gäller allmänna bestämmelser och innehåller de definitioner i protokollet som motsvarar definitionerna i EU-förordning 883/2004 med smärre undantag.

Bestämmelser om protokollets sakområden finns i artikel SSC.3. Protokollet tillämpas på förmåner vid sjukdom, förmåner vid moderskap och likvärdiga förmåner vid faderskap, förmåner

RP 40/2022 rd

vid invaliditet, förmåner vid ålderdom, förmåner till efterlevande, förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdom, dödsfallsersättningar, förmåner vid arbetslöshet och förmåner vid förtida pensionering. Med undantag för familjeförmåner gäller protokollet samma områden av social trygghet som EU-förordningen 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och EU-förordningen 987/2009 om verkställigheten av den förordningen.

Protokollets sakliga tillämpningsområde avviker något från tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 och är mer avgränsat. Dessutom har avgränsningarna av protokollets tillämpningsområde definierats på en mer detaljerad nivå än i EU-förordningen 883/2004. Tillämpningsområdet omfattar t.ex. inte assisterad befruktning. Dessutom tillämpas protokollet inte på särskilda icke avgiftsfinansierade kontantförmåner som anges i del 1 i bilaga SSC-1 till protokollet. För Finlands del gäller denna begränsning av tillämpningsområdet bostadsbidraget för pensionstagare och arbetsmarknadsstödet. Ovannämnda särskilda icke avgiftsfinansierade kontantförmåner hör till tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004, men förmånerna beviljas i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat där den berörda personen är bosatt på statens egen bekostnad, och förmånerna betalas inte utanför bosättningsmedlemsstaten med stöd av EU-förordning 883/2004.

Protokollet tillämpas inte heller på förmåner vid långvarigt vårdbehov vilka räknas upp i del 2 i bilaga SSC-1 till protokollet. Med förmån vid långvarigt vårdbehov avses en naturaförmån eller penningförmån vars syfte är att svara mot vårdbehovet hos en person som på grund av en funktionsnedsättning behöver betydande hjälp, inklusive bl.a. hjälp som en annan person eller andra personer ger i den långvariga dagliga verksamheten för att stödja den personliga självständigheten. För Finlands del har det i bilaga SSC-1 inte angetts några förmåner vid långvarigt vårdbehov som inte omfattas av tillämpningsområdet. I EU-förordning 883/2004 finns ingen uttrycklig förteckning över och exkludering av förmåner vid långvarigt vårdbehov. Vissa förmåner vid långvarigt vårdbehov hör till tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004, om de är i förordningen avsedda vårdförmåner eller förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdom.

I avdelning I i protokollet finns också bestämmelser om icke-diskriminering och likabehandling inom de områden av social trygghet som omfattas av protokollet. På samma sätt som i EU-förordning 883/2004 föreskrivs det i protokollet om sammanläggning av perioder och betalning av förmåner till en annan stat. När det gäller utbetalningar av förmåner ur landet bestäms det i protokollet, till skillnad från andra förmånsgrupper inom tillämpningsområdet, att förmåner vid arbetslöshet eller förmåner vid invaliditet inte med stöd av bestämmelserna i protokollet behöver betalas utanför statsgränserna. I EU-förordning 883/2004 finns ingen motsvarande begränsning i fråga om förmåner vid invaliditet när det gäller förordningens allmänna princip om gränsoverskridande utbetalning av förmåner, men export av förmåner vid arbetslöshet är begränsad till arbetssökningssituationer som varar högst sex månader.

Fastställande av tillämplig lagstiftning om social trygghet

Avdelning II i protokollet handlar om fastställande av tillämplig lagstiftning. De personer som protokollet tillämpas på omfattas endast av lagstiftningen om social trygghet i en medlemsstat. Huvudregeln för tillämplig lagstiftning är att lagstiftningen i den stat där arbetet utförs tillämpas på arbetstagare och egenföretagare, att den som är anställd som tjänsteman omfattas av lagstiftningen i den stat till vilken den förvaltning som sysselsätter denne hör och att lagstiftningen i bosättningsmedlemsstaten tillämpas på ekonomiskt inaktiva personer. Dessutom innehåller protokollet också egna bestämmelser om hur den tillämpliga lagstiftningen bestäms i fråga om sjömän och besättningen på flyg samt i situationer med verksamhet i flera stater. Huvudreglerna

RP 40/2022 rd

för bestämmandet av den lagstiftning som ska tillämpas är desamma som i EU-förordning 883/2004.

I protokollet finns en bestämmelse om tillämpning av ursprungsstatens lagstiftning på utsända arbetstagare och oberoende yrkesutövare i högst 24 månader. Enligt avtalet ska unionen senast den dag avtalet träder i kraft ha underrättat vilka medlemsstater som tillämpar utsändningsregeln. Finland och de övriga EU-medlemsstaterna har gjort denna anmälan om tillämpning av lagstiftningen i ursprungsstaten vid utsändning. Den sociala tryggheten för dem som sänds ut från Finland till Förenade kungariket kvarstår då i Finland och socialförsäkringsavgifterna betalas endast till Finland. Artikel 12 i EU-förordning 883/2004 innehåller en motsvarande regel på 24 månader vid utsändning.

När det gäller bestämmandet av den tillämpliga lagstiftningen är den centrala skillnaden mellan protokollet och EU-förordning 883/2004 att EU-förordning 883/2004 möjliggör undantag från bestämmandet av tillämplig lagstiftning genom ett avtal mellan medlemsstaterna, varvid medlemsstaterna genom en separat överenskommelse t.ex. kan förlänga utsändningstiden så att den är mer än 24 månader eller avtala om att sådana fall av felförsäkring som uppdragets i efterhand ska avhjälpas eller avskrivas. En bestämmelse som gör det möjligt att avtala om undantag saknas i protokollet.

Förmåner vid sjukdom samt förmåner vid moderskap och likvärdiga förmåner vid faderskap

Avdelningen III i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen innehåller särskilda bestämmelser om olika förmåns kategorier. Det första kapitlet innehåller bestämmelser om förmåner vid sjukdom, förmåner vid moderskap och likvärdiga förmåner vid faderskap. Dessa förmåner delas in i kontantförmåner och vårdförmåner, som omfattas av olika samordningsprinciper. Kontantförmånerna är i allmänhet förmåner som syftar till att kompensera inkomstbortfall. Vårdförmånerna är sjukvårdstjänster eller ersättningar för kostnader för vård eller sjukvårdsprodukter.

Bestämmelserna i protokollet liknar bestämmelserna i EU-lagstiftningen. Till exempel har personer som omfattas av den sociala tryggheten i en medlemsstat rätt till vård som av medicinska skäl blir nödvändig under en tillfällig vistelse i Förenade kungariket, och personer som kommer från Förenade kungariket har motsvarande rätt till nödvändig vård under tillfällig vistelse i en medlemsstat. Artikel SSC.17 i protokollet gäller ovannämnda situationer av tillfällig vistelse utanför den behöriga staten och i artikeln preciseras att en person som reser till den andra staten i syfte att få vårdförmåner inte har rätt till vård med stöd av artikeln. I protokollet finns dock bestämmelser om sökande av vård med förhandstillstånd av den behöriga socialskyddsmyndigheten, på motsvarande sätt som i EU-förordning 883/2004. Det finns liknande bestämmelser om pensionstagares rätt till vård och kostnadsansvar mellan stater som i EU-förordning 883/2004.

Mellan EU-stater kan en person resa till en annan medlemsstat i syfte att där få vård med stöd av de rättigheter som följer av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård (nedan *patientdirektivet*). Patientdirektivet stärker patientens rättigheter och förutsättningar att få vård i ett annat medlemsland och gör det möjligt att söka vård på eget initiativ. Bakgrunden till patientdirektivet har ett starkt samband med fri rörlighet och fritt tillhandahållande av tjänster inom Europeiska unionen. När det gäller Förenade kungariket har tillämpningen av de grundläggande friheterna upphört i och med utträdet ur EU, och Förenade kungariket tillämpar inte längre patientdirektivet. Det är inte längre möjligt att på eget initiativ söka vård i Förenade kungariket med stöd av de rättigheter som följer av patientdirektivet.

Protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen, på motsvarande sätt som EU-förordning 883/2004, gör det möjligt att avstå från att ersätta kostnaderna för vårdförmåner, dvs. sjukvård, mellan statliga socialförsäkringsinstitutioner. Finland och Förenade kungariket har avstått från att ersätta kostnaderna redan före Förenade kungarikets utträde ur EU. Detta slopande av ersättningarna för kostnader gäller inte situationer där någon säker sig till vård med förhandstillstånd, där kostnaderna mellan länderna ersätts i enlighet med bestämmelserna i protokollet.

Sådana kontantförmåner för förmåner vid sjukdom, förmåner vid moderskap och förmåner vid faderskap som omfattas av tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 och protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen som fogats till handels- och samarbetsavtalet är i Finlands sociala trygghetssystem t.ex. sjukdagpenning och moderskapspenning enligt sjukförsäkringslagen. Vårdförmåner är bl.a. primärvård och specialiserad sjukvård samt sjukvårdsersättningar enligt sjukförsäkringslagen.

Förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdom

Avdelning III kapitel 2 i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen gäller förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar. På basis av bestämmelserna i det kapitlet tillämpas på förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar en del av bestämmelserna i kapitlet om förmåner vid sjukdom, med vissa undantag som gäller bestämmelser som är förmånligare för den försäkrade. Kapitlet innehåller dessutom bestämmelser om bl.a. kostnader för transport, förmåner vid arbetssjukdomar när den som har en arbetssjukdom har varit utsatt för samma risk i flera stater samt om förvärrande av en arbetssjukdom. Bestämmelserna är likadana som bestämmelserna om förmåner vid olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar i EU-förordning 883/2004.

Till de förmåner vid olycksfall i arbetet och arbetssjukdomar som omfattas av tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 och handels- och samarbetsavtalet hör i Finlands sociala trygghetssystem bl.a. ersättningar enligt lagstiftningen om olycksfall och om yrkessjukdomar.

Dödsfallsersättningar

Avdelning III kapitel 3 i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen gäller dödsfallsersättningar. På bestämmelserna i kapitlet grundar sig rätten till ersättning när ett dödsfall inträffar i, eller när den person som har rätt till förmåner är bosatt i, en annan stat än den behöriga staten samt utgivande av förmåner vid pensionstagarens död. Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna om ersättning vid dödsfall i EU-förordning 883/2004.

Till de dödsfallsersättningar i Finlands sociala trygghetssystem som omfattas av tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 och protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen till handels- och samarbetsavtalet hör begravningshjälp som betalas med stöd av lagstiftningen om olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar.

Förmåner vid invaliditet

Avdelning III kapitel 4 i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen gäller förmåner vid invaliditet. Genom bestämmelserna samordnas avtalsparternas invalidpensionssystem. När det gäller invalidpensioner innehåller protokollet bestämmelser om beräkning av förmåner, sammanläggning av perioder, förvärrad invaliditet, omvandling av förmåner vid invali-

ditet till förmåner vid ålderdom samt särskilda bestämmelser för offentligt anställda. Bestämmelserna om invalidpensioner i protokollet är till sina huvudprinciper likadana som i EU-förordning 883/2004, men betydligt enklare. Förmåner vid invaliditet betalas enligt bestämmelserna i protokollet inte utanför statsgränserna. I protokollet finns inga bestämmelser om beräkning av invalidpensioner eller om ansökningsförfarandet för förmåner. I avsaknad av detaljerade bestämmelser i protokollet iaktas i fråga om invalidpensioner i princip nationella ansökningsförfaranden och beräkningssätt.

Enligt bestämmelserna i EU-förordning 883/2004 betalas förmåner vid invaliditet ut till andra medlemsstater. För verkställigheten av förmåner vid invaliditet innehåller EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 noggranna bestämmelser om ansökan och beräkning, i vilka beaktas bl.a. den indelning i typ A-lagstiftning och typ B-lagstiftning som grundar sig på medlemsstaternas olika system för förmåner vid invaliditet. Med typ A-lagstiftning avses lagstiftning enligt vilken invaliditetsförmånernas storlek är oberoende av försäkrings- och bosättningsperiodernas längd och som anges i bilaga VI, och med typ B-lagstiftning avses varje annan lagstiftning om förmåner vid invaliditet.

Till sådana förmåner vid invaliditet i Finlands sociala trygghetssystem som omfattas av EU-förordning 883/2004 och protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen till handels- och samarbetsavtalet hör bl.a. invalid- och sjukpensionerna inom folkpensions- och arbetspensionssystemet. Med stöd av den nationella lagstiftningen betalas sjukpensioner inom folkpensionssystemet inte ut till utlandet. Invalidpensioner enligt arbetspensionslagstiftningen betalas också till utlandet med stöd av nationell lag.

Ålders- och efterlevandepensioner

Avdelning III kapitel 5 i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen gäller ålders- och efterlevandepensioner. Protokollet innehåller bl.a. bestämmelser om beaktande av försäkringsperioder, om beräkning och beviljande av förmåner samt om förhindrande av sammanträffande av förmåner. I EU-förordning 883/2004 finns motsvarande bestämmelser om samordning av ålders- och efterlevandepensioner mellan medlemsstaterna.

Till sådana ålders- och efterlevandepensioner i Finlands sociala trygghetssystem som omfattas av tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 och protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet hör bl.a. ålderspensionerna och familjepensionerna inom arbetspensions- och folkpensionssystemet.

Arbetslöshetsförmåner

Avdelning III kapitel 6 i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen gäller arbetslöshetsförmåner. När det gäller arbetslöshetsförmåner innehåller protokollet bestämmelser om beaktande av försäkringsperioder, anställningsperioder eller perioder av verksamhet som egenföretagare och om beräkning av arbetslöshetsförmåner. Enligt bestämmelserna i protokollet betalas arbetslöshetsförmåner inte utanför den behöriga statens gränser, och i protokollet finns inga bestämmelser om arbetssökningsresor till en annan stat.

Med stöd av EU-förordning 883/2004 är samordningen av arbetslöshetsförmåner mellan medlemsstaterna mer omfattande reglerad och förordningen innehåller bestämmelser om bl.a. gränsarbetare som bor i en annan stat än den stat där de arbetar. Enligt EU-förordning 883/2004 är det möjligt att betala arbetslöshetsförmån till en annan medlemsstats område för högst sex månader för att söka arbete.

RP 40/2022 rd

Till sådana arbetslöshetsförmåner i Finlands sociala trygghetssystem som omfattas av tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 och protokollet om samordning av den sociala tryggheten som fogats till handels- och samarbetsavtalet hör grunddagpenning och inkomstrelaterad dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002).

Förmåner vid förtida pensionering

Avdelning III kapitel 7 i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen gäller förmåner vid förtida pensionering. Kapitlet innehåller en artikel om förmåner vid förtida pensionering, som motsvarar bestämmelsen i EU-förordning 883/2004. Enligt detta tillämpas regeln om sammanläggning av perioder inte när det i den tillämpliga lagstiftningen krävs att en försäkringsperiod, anställningsperiod eller period av verksamhet som egenföretagare har fullgjorts för att få förmåner vid förtida pensionering.

Till de förmåner vid förtida pensionering i Finlands sociala trygghetssystem som omfattas av tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 och av protokollet om samordning av den sociala tryggheten som fogats till handels- och samarbetsavtalet hör pensionsstödet.

Familjeförmåner och särskilda icke-avgiftsfinansierade kontantförmåner

I protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen finns inga kapitel om familjeförmåner eller särskilda icke-avgiftsfinansierade kontantförmåner, eftersom de inte hör till protokollets tillämpningsområde. I EU-förordning 883/2004 finns bestämmelser om samordning av de ovannämnda sociala trygghetsförmånerna. Särskilda icke-avgiftsfinansierade kontantförmåner omfattas av tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004, men de omfattas inte av principen om betalning ut ur landet.

Familjeförmåner i Finland är till exempel barnbidrag och stöd för hemvård av barn. Särskilda icke-avgiftsfinansierade kontantförmåner är bostadsbidraget för pensionstagare och arbetsmarknadsstödet.

Diverse bestämmelser och slutbestämmelser

I avdelning IV och V i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen finns särskilda bestämmelser och slutbestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen. De särskilda bestämmelserna gäller bl.a. samarbete, informationsutbyte och administrativt bistånd mellan myndigheter och inrättningar i medlemsstaterna och i Förenade kungariket, t.ex. när det gäller indrivning av avgifter och återkrav av förmåner. Bestämmelserna i avdelningen motsvarar i sak avdelning V om diverse bestämmelser i EU-förordning 883/2004.

En del av bestämmelserna om administrativ struktur och samarbete för samordning av de sociala trygghetssystemen finns i andra bestämmelser i handels- och samarbetsavtalet i stället för i protokollet. Dessa bestämmelser gäller på det sätt som beskrivs ovan till exempel den specialiserade kommittén för samordning av de sociala trygghetssystemen och inrättandet av en arbetsgrupp under den. Samarbetet mellan medlemsstaterna för samordning av de sociala trygghetssystemen enligt EU-förordning 883/2004 bygger på motsvarande principer, och relevanta bestämmelser finns i avdelning IV i den EU-förordningen, som gäller administrativa kommissionen och rådgivande kommittén.

Bilagor till protokollet

Protokollet innehåller flera bilagor som gäller tillämpningen av medlemsstaternas och Förenade kungarikets lagstiftning. Bilagorna motsvarar i sak bilagorna till EU-förordning 883/2004. Beslut nr 1/2021 om ändring av bilagorna till protokollet om samordning av den sociala tryggheten antagen av den specialiserade kommittén som inrättats genom artikel 8.1 P i handels- och samarbetsavtalet om samordning av den sociala tryggheten trädde i kraft den 1 december 2021.

Bilaga SSC-7 till protokollet är protokollets genomförandedel. Bestämmelserna om genomförandet av protokollet i bilagan liknar bestämmelserna i EU-förordning 987/2009, som antogs för genomförandet av EU-förordning 883/2004. De gäller bl.a. fakturering av sjukvård mellan stater och förfarandet för ansökan om pension samt återkrav av förmåner som betalats utan grund och indrivning av försäkringspremier. Genomförandedelen innehåller bestämmelser med hjälp av vilka rättigheterna enligt protokollet tillgodoses och dess bestämmelser verkställs. Exempelvis bestäms det om rätten till vård under en tillfällig vistelse i protokollets avdelning som gäller förmåner vid sjukdom, och enligt bestämmelserna i genomförandedelen styrks rätten till vård med ett intyg över rätt till vård, som till utseendet påminner om det europeiska sjukvårdskortet. När det gäller utbyte av information mellan institutioner konstateras det i genomförandedelen att det ska upprättas formulär för informationsutbyte vid tillämpningen av protokollet.

Den specialiserade kommittén för samordning av de sociala trygghetssystemen har hittills inte fattat beslut om ett system för informationsutbyte eller om den metod som ska användas mellan EU-medlemsstaterna och Förenade kungariket. Vid informationsutbytet mellan EU-staterna har man vid genomförandet av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2004 huvudsakligen övergått till ett elektroniskt system för informationsutbyte, dvs. det s.k. EESSI-systemet (*electronic exchange of social security information*), som eventuellt kommer att användas vid informationsutbytet mellan Förenade kungariket och EU-staterna vid genomförandet av handels- och samarbetsavtalet. Vid genomförandet av utträdesavtalet används EESSI-systemet också i Förenade kungariket.

3 Nationell lagstiftning, nuläget och bedömning av nuläget

Före Förenade kungarikets utträde ur Europeiska unionen har vid samordningen av de sociala trygghetssystemen mellan Finland och Förenade kungariket tillämpats de direkt tillämpliga EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt nationella bestämmelser som utfärdats till stöd för genomförandet av dessa förordningar. Efter Förenade kungarikets utträde ur EU tillämpas under övergångsperioden och i de situationer som omfattas av tillämpningsområdet för utträdesavtalet även efter övergångsperioden fortfarande ovannämnda EU-förordningar i enlighet med bestämmelserna i avdelning III i utträdesavtalet, och den nationella reglering som antagits för detta ändamål. Sedan Förenade kungarikets utträde ur EU trädde i kraft har bestämmelserna i handels- och samarbetsavtalet om samordning av de sociala trygghetssystemen tillämpats mellan Finland och Förenade kungariket.

I nationella lagar finns flera bestämmelser som har utfärdats för att förtydliga och stödja genomförandet av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009.

LAGSTIFTNING

Lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall (16/2019)

I lagen finns det bestämmelser om förutsättningar som gäller arbete och bosättning vid tillämpningen av lagstiftningen om bosättningsbaserade förmåner på personer som kommer från utlandet till Finland eller som flyttar från Finland till utlandet. Lagen tillämpas tillsammans med lagstiftningen om bosättningsbaserade förmåner.

Lagen innehåller flera bestämmelser som förtydligar tillämpningssituationerna och som hänvisar till EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 och lyfter fram att EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 har företräde framför vad som föreskrivs i den nationella lagen. Exempelvis i 6 § i lagen, där det föreskrivs om vistelse utomlands, finns det en informativ bestämmelse enligt vilken vistelse i länder som tillämpar EU-lagstiftning bedöms i enlighet med EU-förordning 883/2004 och EU-förordning 987/2009. I fråga om flyttning till Finland föreskrivs det också i lagen att bosättning i Finland för en person som flyttar till Finland från ett land som tillämpar EU-lagstiftning i första hand bedöms enligt EU-förordning 883/2004 och EU-förordning 987/2009. Lagen innehåller dessutom en definitionsparagraf där EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 definieras och också ett land som tillämpar EU-lagstiftning, med vilket avses EU:s medlemsstater, stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz. I lagen hänvisas det tio gånger till EU-förordning 883/2004, fyra gånger till EU-förordning 987/2009 och fyra gånger till ett land som tillämpar EU-lagstiftning.

Lagen om tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om samordning av de sociala trygghetssystemen (352/2010)

I lagen föreskrivs det om behörigheten för de institutioner, myndigheter och organ som verkställer lagstiftningen om social trygghet samt om deras uppgifter och elektroniska informationsutbyte vid tillämpningen av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. I lagen finns det nationella bestämmelser som kompletterar tillämpningen av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 och som behövs vid genomförandet av förordningarna. Enligt EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 ska medlemsstaterna bl.a. bestämma vilka organ som ska utföra de uppgifter som avses i förordningarna och för detta ändamål anvisas i lagen de institutioner som utfärdar intyg och andra handlingar som utfärdas med stöd av EU-förordningen 987/2009, såsom A1-intyg för utsända arbetstagare. Lagen innehåller dessutom informativa bestämmelser t.ex. om institutioners behörighet i fråga om sådan lagstiftning om social trygghet som omfattas av tillämpningsområdet för EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009.

Lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013)

Genom lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (nedan *gränslagen*) genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/24/EU om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård (nedan *patientdirektivet*). I lagen föreskrivs det om rätten att använda gränsöverskridande hälso- och sjukvårdstjänster i enlighet med patientdirektivet. Bestämmelser om en persons rätt att anlita hälso- och sjukvårdstjänster i gränsöverskridande situationer finns också i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. I gränslagen har de nationella bestämmelser som behövs vid verkställigheten av bestämmelserna om hälso- och sjukvård i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt förfaranden som effektiviserar genomförandet samlats. Gränslagen tillämpas tillsammans med EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 när det är fråga om genomförandet av bestämmelserna om gränsöverskridande hälso- och sjukvård i dessa förordningar. I gränslagen föreskrivs det bl.a. om gränsöverskridande

RP 40/2022 rd

hälso- och sjukvård, ersättning för kostnader för den, om utfärdande av intyg och handlingar som utfärdas med stöd av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009, såsom det europeiska sjukvårdskortet, samt om förfaranden i anslutning till gränsöverskridande hälso- och sjukvård.

Pensionslagar

Bestämmelser om förmåner vid ålderdom finns i arbetspensionslagarna, dvs. i lagen om pension för arbetstagare (395/2006), lagen om pension för företagare (1272/2006), lagen om pension för lantbruksföretagare (1280/2006), lagen om sjömanspensioner (1290/2006) och pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016), samt i folkpensionslagen (568/2007) och lagen om garantipension (703/2010).

Pensionslagarna innehåller flera bestämmelser som stöder genomförandet av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 och klargör deras förhållande till den nationella lagstiftningen. Pensionslagarna innehåller bl.a. definitioner av EU- och EES-länder samt av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009, och med hjälp av definitionerna har man i de innehållsmässiga bestämmelserna kunnat avgränsa lagarnas tillämpningsområde regionalt, sakligt och i fråga om personkretsen. De nationella förfaranden som det föreskrivs om i arbetspensionslagarna och som hänför sig till genomförandet av bestämmelserna i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 är till exempel bestämmelserna om utbetalningsordningen för pensioner, i vilka det föreskrivs om ordningsföljden för utbetalning av pension, om pensionen ska betalas till någon annan än pensionstagaren själv.

Annan lagstiftning om social trygghet

Enligt artikel 9 i EU-förordning 883/2004 ska Finland och de övriga medlemsstaterna årligen meddela sin lagstiftning som omfattas av tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004. De nationella lagar som innehåller bestämmelser om förmåner som hör till tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 innehåller inga direkta hänvisningar till EU-lagstiftningen. Hänvisningarna är inte nödvändiga för att samordna de sociala trygghetssystemen, eftersom de bestämmelser som behövs för samordningen huvudsakligen finns direkt i EU-förordning 883/2004. Sådana lagar där det inte finns några hänvisningar till EU-förordning 883/2004 är till exempel lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), barnbidragslagen (796/1992), hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989) och lagen om olycksfalls- och pensionsskydd för idrottsutövare (276/2009).

Följande lagar innehåller bestämmelser för att stödja och förtydliga verkställigheten av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 eller bestämmelser om nationella förfaranden där det direkt hänvisas till EU-förordning 883/2004 eller EU-förordning 987/2009:

- Lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall
- Lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård
- Lagen om tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om samordning av de sociala trygghetssystemen
- Lagen om arbetstagares och yrkesutövares rätt till tilläggspension (214/2018)
- Lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998)

RP 40/2022 rd

- Lag om inkomstdatasystemet (53/2018)
- Pensionslagen för den offentliga sektorn
- Lagen om pension för arbetstagare
- Lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015)
- Lagen om sjömanspensioner
- Lagen om Pensionsskyddscentralen (397/2006)
- Lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015)
- Lagen om garantipension
- Lagen om handikappförmåner (570/2007)
- Folkpensionslagen
- Lagen om pension för lantbruksföretagare
- Lagen om pension för företagare
- Sjukförsäkringslagen (1224/2004)
- Lagen om utkomstskydd för arbetslösa
- Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996)

För genomförandet av bestämmelserna om social trygghet i handels- och samarbetsavtalet är det nödvändigt att utfärda motsvarande reglering som förtydligar förhållandet mellan nationella förfaranden, befogenheter och lagstiftning, som det har stiftats till stöd för genomförandet av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om tillämpning av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket. Syftet med propositionen är att utfärda kompletterande bestämmelser om tillämpningen och genomförandet i Finland av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet.

I lagen föreskrivs det att vid tillämpningen av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet ska i tillämpliga delar iaktas de nationella bestämmelser som tillämpas tillsammans med EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009.

I de nationella bestämmelser som ska tillämpas tillsammans med protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen finns det flera olika definitioner, med vilka avses EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 eller EU-medlemsstaterna. Med hjälp av definitionerna har man i

förmånslagstiftningen kunnat avgränsa lagarnas tillämpningsområde regionalt, sakligt och i fråga om personkretsen. Enligt propositionen ska det i lagen på ett förtydligande sätt föreskrivas att bestämmelserna om EU-medlemsstater i tillämpliga delar ska tillämpas på Förenade kungariket, att bestämmelserna om EU-förordning 883/2004 i tillämpliga delar ska tillämpas tillsammans med protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet och att bestämmelserna om EU-förordning 987/2009 i tillämpliga delar ska tillämpas tillsammans med genomförandedelen i bilaga SSC-7 till protokollet om samordning av den sociala tryggheten som fogats till handels- och samarbetsavtalet.

Det att protokollet är i kraft en viss tid och att det är möjligt för avtalsparterna att säga upp protokollet separat från resten av avtalet talar för att en separat lag ska utarbetas. Om protokollets innehåll ändras efter det att protokollets tillämpningstid har löpt ut och när protokollet uppdateras eller om tillämpningen av protokollet upphör när tidsfristen går ut eller sägs upp, kan den nationella separata lagstiftningen om Förenade kungariket då upphävas eller ändras enkelt i den nationella lagstiftningen genom att ändra denna lag.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Propositionen bedöms inte ha några betydande konsekvenser för samordningen av de sociala trygghetssystemen mellan Finland och Förenade kungariket. Under EU-medlemskapet grundade sig samordningen av de sociala trygghetssystemen mellan länderna på EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. Med stöd av utträdesavtalet tillämpas på samordningen av de sociala trygghetssystemen mellan Finland och Förenade kungariket fortfarande dessa EU-förordningar på sådana situationer som har inletts före den 1 januari 2021 och som fortsätter efter utgången av övergångsperioden.

Propositionen stärker till sina huvudsakliga konsekvenser kontinuiteten i samordningen av de sociala trygghetssystemen mellan Finland och Förenade kungariket. Skillnaderna mellan länderna i fråga om samordningen av de sociala trygghetssystemen i förhållande till tiden före utträdet beror på skillnaderna mellan bestämmelserna om samordning av social trygghet i handels- och samarbetsavtalet och i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. Bestämmelserna i handels- och samarbetsavtalet motsvarar i huvudsak bestämmelserna i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. En central skillnad är protokollets snävare tillämpningsområde. Familjeförmåner och förmåner vid långvarigt vårdbehov omfattas inte av protokollets tillämpningsområde. I protokollet finns inte heller några bestämmelser om utbetalning av arbetslöshetsförmåner ut ur landet för situationer som gäller arbetssökning eller bestämmelser om beräkning eller ansökan om arbetslöshetsförmåner eller om utbetalning av dem ut ur landet. Dessutom saknas i protokollet bl.a. en artikel som skulle möjliggöra undantag vid fastställandet av tillämplig lagstiftning, vilket t.ex. innebär att det inte är möjligt att förlänga situationerna för utstationering av arbetstagare över 24 månader genom att avtala separat om detta mellan länderna, och länderna kan inte avtala om korrigerande eller eftergift av perioder av felaktiga försäkringar i efterhand, vilket är möjligt vid tillämpning av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009.

Propositionen bedöms inte ha några konsekvenser för samarbetet mellan Finland och Förenade kungariket.

Konsekvenser för myndigheterna

Förslaget förtydligar inrättningarnas skyldigheter och uppgifter samt behörighetsfördelningen mellan behöriga myndigheter och inrättningar vid genomförandet av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet. Enligt förslaget ska

nuvarande praxis och behörighetsfördelning vid genomförandet av EU-förordningar kvarstå också vid genomförandet av bestämmelserna i avtalet.

Ekonomiska konsekvenser

Den föreslagna lagen bedöms orsaka vissa kostnader när det gäller utbildning av personalen vid de behöriga institutionerna och uppdatering av systemen. De ekonomiska konsekvenserna kan bedömas vara mycket små.

Konsekvenser för medborgarna

Förslaget påverkar rättigheterna för personer som rör sig mellan Förenade kungariket och Finland. Konsekvenserna gäller turister som rör sig mellan länderna och ekonomiskt icke-aktiva samt arbetstagare och företagare. Det att det skrivs in i lagen att man vid genomförandet av bestämmelserna i handels- och samarbetsavtalet följer samma nationella förfaranden och bestämmelser som vid genomförandet av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 skapar klarhet i medborgarnas rättigheter. Medborgarens rätt till förmåner och tjänster enligt handels- och samarbetsavtalet skulle tillgodose effektivare, vilket innebär att lagen främjar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheter som anges i 19 § i grundlagen.

5 Alternativa handlingsvägar

Alternativen till lagstiftningslösningen skulle vara att ta in kompletterande reglering i förmånslagstiftningen eller att stifta en separat lag om tillämpningen av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet. De ovannämnda lagarna och den ram av nationell reglering som de bildar för situationer med gränsöverskridande social trygghet har stegvis utfärdats under Finlands EU-medlemskap. Enligt artikel SSC-67 i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen ska parterna i enlighet med sina nationella rättsordningar se till att bestämmelserna i protokollet är rättsligt bindande antingen direkt eller genom tillämplig inhemsk lagstiftning som ger verkan åt dessa bestämmelser. Trots att bestämmelserna om de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet är direkt tillämplig rätt och de i huvudsak inte förutsätter något separat nationellt genomförande, kan kompletterande nationell lagstiftning anses vara behövlig.

I situationer som gäller samordning av de sociala trygghetssystemen har före Förenade kungarikets utträde ur EU tillämpats EU-förordningarna 883/2004 och 987/2004 och den nationella förmånslagstiftningen samt vid behov nationella bestämmelser som utfärdats till stöd för genomförandet av dessa EU-förordningar. Till den del som situationen mellan Finland och Förenade kungariket efter EU-utträdet fortfarande hör till tillämpningsområdet för utträdesavtalet, tillämpas utträdesavtalet, EU-förordningarna 883/2004 och 987/2004 samt den nationella förmånslagstiftningen. I utträdesavtalet föreskrivs det direkt om tillämpningen av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009, och därför behövs ingen motsvarande kompletterande nationell reglering som stöd för utträdesavtalet.

Bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet baserar sig på och överensstämmer i stor utsträckning med bestämmelserna i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009, så det kan anses vara ändamålsenligt att utnyttja de nationella bestämmelser som har utfärdats till stöd för genomförandet av förordningarna. Med tanke på genomförandet och tillgodoseendet av medborgarnas rättigheter är det tydligast att tillämpningen av samma nationella förfaranden och bestämmelser som tillämpades före Förenade kungarikets utträde ur EU kan fortsätta så långt som möjligt.

När det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen ska i de situationer som omfattas av handels- och samarbetsavtalets tillämpningsområde handels- och samarbetsavtalet och den nationella förmånslagstiftningen samt vid behov lagen om tillämpning av avtalet tillämpas. Eftersom handels- och samarbetsavtalet som unionsavtal är direkt förpliktande för medlemsstaterna, sätts det inte separat i kraft nationellt och det kan i regel genomföras utan kompletterande bestämmelser om avtalet. När det gäller den internationella sociala tryggheten är huvudregeln att flera författningar ska tillämpas samtidigt, så när det gäller Förenade kungariket ökar tillämpningen av en speciallag inte särskilt komplexiteten i regleringsramen.

Valet av en speciallag som det primära regleringsalternativet stöds också av att protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen är i kraft en viss tid på 15 år och att avtalsparterna kan säga upp det tidigare än så. Att stifta en speciallag i detta skede, när förhållandet mellan unionen och Förenade kungariket ännu inte är helt etablerat, kan anses motiverat.

6 Remissvar

Yttranden om propositionen har begärts av Folkpensionsanstalten, Pensionsskyddscentralen, Olycksfallsförsäkringscentralen och Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf. I yttrandena understöddes propositionens mål och det valda genomförandealternativet. Det ansågs vara viktigt att man vid tillämpningen av handels- och samarbetsavtalet kan utnyttja befintliga nationella bestämmelser som utfärdats till stöd för EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009, och att man i tillämpliga delar kan fortsätta att tillämpa de nationella förfaranden och bestämmelser som var i bruk före Förenade kungarikets utträde ur EU.

Folkpensionsanstalten lyfter i sitt yttrande fram behovet att precisera propositionens motivering i fråga om att patientdirektivet inte längre ska tillämpas i Förenade kungariket särskilt när det gäller sökande av vård på eget initiativ, och i fråga om fastställande av de förmåner vid arbetsoförmåga som avses i EU-förordning 883/2004. Dessa preciseringar har beaktats i propositionen. Folkpensionsanstalten bedömde i sitt yttrande att i lagens bestämmelser antingen bör definieras begreppet Förenade kungariket eller att det i lagens rubrik och i rubriken för 2 § bör stå Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland. Till denna del ansågs ändringarna inte behövliga, eftersom det i fråga om rättsaktens rubriker allmänt har ställts krav på korthet och slagkraftighet, vilket innebär att man ibland måste göra avkall på rubrikens beskrivande karaktär. När det gäller behovet av en definition används i den första paragrafen det långa uttrycket Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, varefter betydelsen av den kortare formuleringen kan anses vara tydlig i lagen. Folkpensionsanstalten lyfter dessutom fram att förhållandet mellan 16 och 21 § i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner och EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 är oklart, vilket leder till utmaningar när det gäller genomförandet av den föreslagna lagen i fråga om rehabiliteringsförmåner. Tolkningssutmaningen identifieras till denna del, men preciseringarna ansågs inte vara lämpliga i samband med den föreslagna lagen, eftersom lagen inte innehåller några bestämmelser om förhållandet mellan den nationella förmånslagen och EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. Dessutom bör det noteras att klassificeringen av olika förmåner under tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 görs som en EU-rättslig bedömning, varvid den definition som görs i samband med den nationella lagen inte nödvändigtvis är slutlig.

Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf önskar i sitt yttrande att det i propositionen tydligare ska framgå hur bestämmelserna är avsedda att bli tillämpade i fråga om arbetssökning och delvis eller tidvis när det gäller arbetslösa. Olycksfallsförsäkringscentralen föreslår i sitt yttrande en terminologisk precisering av de hänvisningar till lagstiftningen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar som använts och önskar att specialmotiveringen till den andra paragrafen förtydligas. När det gäller de synpunkter som framförts i remissyttrandena har propositionen delvis

omarbetats. Pensionsskyddscentralen fäster dessutom i sitt yttrande uppmärksamhet vid motiveringen till ikraftträdandebestämmelsen, enligt vilken utträdesavtalet har företrädare framför handels- och samarbetsavtalet. Till denna del har motiveringen till ikraftträdandebestämmelsen preciserats.

7 Specialmotivering

1 §. Lagstiftning som tillämpas på samordning av de sociala trygghetssystemen. Enligt paragrafen ska vid tillämpningen av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet i tillämpliga delar iaktas de nationella bestämmelser som tillämpas tillsammans med EU-förordning 883/2004 och EU-förordning 987/2009. Till den del handels- och samarbetsavtalet, protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen och protokollets genomförandedel inte innehåller motsvarande bestämmelser som i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009, ska de nämnda nationella bestämmelserna om EU-förordningarna inte tillämpas. Paragrafen ska inte tillämpas tillsammans med sådana nationella bestämmelser i förmånslagstiftningen som inte har något samband med EU-förordningarna 883/2004 eller 987/2009.

På samma sätt som i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 innehåller protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen och dess genomförandedel detaljerade bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen mellan Finland och Förenade kungariket. Bestämmelserna i protokollet och den nationella förmånslagstiftning som hör till protokollets tillämpningsområde kan i huvudsak tillämpas parallellt direkt.

På samma sätt som i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 innehåller protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen och dess genomförandedel också vissa bestämmelser som inte till alla delar kan tillämpas självständigt och som således förutsätter kompletterande nationell lagstiftning. Denna nationella reglering gäller t.ex. uppgifter och behörigheter som anvisas inrättningar eller nationella förfaranden som det är nödvändigt att föreskriva om för att samordna de sociala trygghetssystemen.

För det första innehåller protokollet och dess genomförandedel bestämmelser som ger individen sådana rättigheter i fråga om vilka det är nödvändigt att föreskriva i nationell lag när det gäller vem som svarar för att rättigheterna förverkligas. En sådan bestämmelse är t.ex. artikel SSCI.40.1 i genomförandedelen, enligt vilken en person har rätt att få en sammanfattning av pensionsbeslut i olika länder. På basis av sammanfattningen kan en person bedöma om beslut som fattats av två eller flera institutioner kan ha en negativ samfällad inverkan på hans eller hennes rättigheter, varvid personen har rätt att kräva att de berörda institutionerna ser över slutet. I Finland föreskrivs det om skyldigheten att i EU-situationer meddela ett motsvarande beslut enligt artikel 48.1 i EU-förordning 987/2009 till pensionsskyddscentralen i 11 § 1 mom. 2 punkten i lagen om tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om samordning av de sociala trygghetssystemen (352/2010). I lagen om tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om samordning av de sociala trygghetssystemen föreskrivs det till centrala delar om institutioners, myndigheters och organs behörighet och uppgifter vid tillämpningen av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. Vid tillämpningen av bestämmelserna i protokollet iaktas i tillämpliga delar de bestämmelser i lagen om tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om samordning av de sociala trygghetssystemen som tillämpas tillsammans med EU-förordning 883/2004 och EU-förordning 987/2009. Eftersom det i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen inte finns några bestämmelser om samordning av arbetslöshetsförmåner i situationer som gäller arbetssökande eller om mellanstatliga ersättningar för arbetslöshetsförmåner, till skillnad från EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009, ska t.ex. 6 och 6 a §, 11 §

2 mom. 2 punkten, 11 § 3 mom. 1 punkten och 11 § 5 mom. i lagen om tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om samordning av de sociala trygghetssystemen inte iakttas när bestämmelserna i protokollet tillämpas med stöd av lagens första paragraf.

Ett annat exempel är s.k. sökande av vård med förhandstillstånd, vilket det föreskrivs om i artikel SSC.18 i protokollet. Enligt den bestämmelsen ska den som reser till en annan stat för att erhålla vårdförmåner under vistelsen söka tillstånd från den behöriga institutionen. Den behöriga institutionen ska bevilja tillstånd om den behandling det gäller finns bland de förmåner som tillhandahålls enligt lagstiftningen i den stat där den berörda personen är bosatt och denna behandling inte kan ges inom den tid som är medicinskt försvarbar, med hänsyn till personens aktuella hälsotillstånd och sjukdomens sannolika förlopp. Bestämmelser om Folkpensionsanstaltens skyldighet att i EU-situationer bevilja ett motsvarande förhandstillstånd som grundar sig på artikel 20 i EU-förordning 883/2004 och om det nationella förfarandet i anslutning till det finns i 13 § i gränslagen. I enlighet med 1 § i den föreslagna lagen ska 13 § i gränslagen tillämpas tillsammans med artikel SSC.18 i protokollet.

I gränslagen föreskrivs det dessutom om vissa nationella förfaranden i anslutning till genomförandet av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt om den nationella fördelningen av kostnaderna för anlåtande av hälso- och sjukvårdstjänster i gränsöverskridande situationer. I 20 § i gränslagen föreskrivs det om statlig ersättning till den offentliga hälso- och sjukvården. Enligt paragrafen ersätter Folkpensionsanstalten av statens medel kommuner och samkommuner för kostnaderna för offentliga hälso- och sjukvårdens tjänster bl.a. i situationer där hälso- och sjukvårdstjänster med stöd av EU-förordning 883/2004 har getts till en person som inte har en hemkommun i Finland. Vid tillämpningen av bestämmelserna i protokollet iakttas i tillämpliga delar de bestämmelser i gränslagen som tillämpas tillsammans med EU-förordning 883/2004 och EU-förordning 987/2009, varvid Folkpensionsanstalten av statens medel betalar ersättning till kommuner och samkommuner för kostnaderna för den offentliga hälso- och sjukvården också i sådana fall då hälso- och sjukvårdstjänsten med stöd av protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen har getts en person som inte har en hemkommun i Finland. De bestämmelser i gränslagen genom vilka patientdirektivet har genomförts tillämpas inte tillsammans med EU-förordning 883/2004, varvid bestämmelserna i fråga inte heller ska tillämpas på Förenade kungariket tillsammans med protokollet om samordning av den sociala tryggheten.

Bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet är till sitt innehåll helt eller delvis likadana som bestämmelserna i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. Med stöd av den första paragrafen i lagen kan de nationella bestämmelser och förfaranden tillämpas som har utfärdats till stöd för verkställigheten av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. Eftersom tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 på ovan beskrivet sätt i större utsträckning omfattar olika socialskyddsområden än tillämpningsområdet för protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen, ska de nationella bestämmelser som avses i lagen iakttas endast i tillämpliga delar tillsammans med protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen.

2 §. Tillämpning av bestämmelser som gäller Europeiska unionens medlemsstater på Förenade kungariket. I paragrafen föreskrivs det att när de bestämmelser i handels- och samarbetsavtalet som gäller samordning av de sociala trygghetssystemen tillämpas tillsammans med bestämmelserna i förmånslagstiftningen, tillämpas de bestämmelser som gäller EU-medlemsstater i tillämpliga delar på Förenade kungariket. Bestämmelsen gör det möjligt att tillämpa behövliga bestämmelser som gäller Europeiska unionens territorium och andra medlemsstater i Europeiska unionen vid tillämpningen av handels- och samarbetsavtalet. Som termer eller definitioner som avser Europeiska unionens medlemsstater används i förmånslagstiftningen t.ex. EU-stater, medlemsstater, EU-medlemsstater och länder som tillämpar EU-lagstiftningen.

Paragrafen ska inte tillämpas tillsammans med bestämmelserna i den nationella förmånslagstiftningen om det inte är fråga om tillämpning av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet. Genom paragrafen utsträcks således tillämpningsområdet för de bestämmelser i förmånslagstiftningen som gäller unionens medlemsstater inte till Förenade kungariket, om en bestämmelse i en förmånslag har stiftats t.ex. för att genomföra ett direktiv eller av enbart nationella skäl.

3 §. *Tillämpning av bestämmelserna om EU-förordning 883/2004 och EU-förordning 987/2009 tillsammans med handels- och samarbetsavtalet.* Enligt 1 mom. tillämpas de bestämmelser i förmånslagstiftningen i vilka det hänvisas till EU-förordning 883/2004 i tillämpliga delar tillsammans med protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen som fogats till handels- och samarbetsavtalet. Bestämmelserna i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen motsvarar i huvudsak bestämmelserna i EU-förordning 883/2004.

I andra momentet föreskrivs det att de bestämmelser i förmånslagstiftningen där det hänvisas till EU-förordning 987/2009 tillämpas i tillämpliga delar tillsammans med genomförandedelen i bilaga SSC-7 till protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen som fogats till handels- och samarbetsavtalet. Bestämmelserna i genomförandedelen i bilaga SSC-7 till protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen motsvarar i huvudsak bestämmelserna i EU-förordning 987/2009. Bestämmelsen gör det möjligt att tillämpa de direkta hänvisningar i den nationella förmånslagstiftningen som gjorts till bestämmelserna i EU-förordning 987/2009 tillsammans med de bestämmelser i genomförandedelen i bilaga SSC-7 som har motsvarande innehåll.

Genom paragrafen förtydligas att de direkta hänvisningar till EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 eller till bestämmelserna i dem som ingår i den nationella förmånslagstiftningen ska tillämpas tillsammans med bestämmelserna med motsvarande innehåll i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen.

Den nationella förmånslagstiftningen innehåller flera bestämmelser som syftar till att förtydliga tillämpningen av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. De har informativa syften och är inte nödvändiga vid tillämpningen av EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. Ett exempel på en sådan bestämmelse är 1 § 3 mom. i lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall, där det konstateras att vid tillämpningen av denna lag har EU-förordning 883/2004 företräde. I 4 § i lagen om tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om samordning av de sociala trygghetssystemen anges de områden inom den sociala tryggheten som omfattas av tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 och de behöriga institutionerna i Finland enligt område inom den sociala tryggheten. Befogenheten att genomföra förmånslagstiftningen inom tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 baserar sig på respektive förmånslag, vilket innebär att paragrafen i lagen om tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om samordning av de sociala trygghetssystemen om befogenheterna är i huvudsak informativ. Med stöd av 3 § i den föreslagna lagen kan också sådana förtydligande bestämmelser som innehåller hänvisningar till EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 läsas tillsammans med protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen och dess genomförandedel.

Bestämmelserna i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 tillämpas med stöd av nationell lag i vissa situationer som inte omfattas av förordningarnas tillämpningsområde. Exempelvis omfattas det allmänna bostadsbidraget inte av tillämpningsområdet för EU-förordning 883/2004 som förmån. Enligt 2 § i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) betraktas som en person som varaktigt hör till ett hushåll endast den som är bosatt i Finland, och en person anses vara bosatt i Finland om han eller hon i enlighet med lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall är bosatt i Finland. Den sjätte paragrafen i lagen om bosättningsbaserad

social trygghet i gränsöverskridande fall gäller vistelse utomlands och bedömning av den. En person anses fortfarande vara bosatt i Finland om personen bor stadigvarande i Finland, men vistas tillfälligt utomlands under högst sex månader. Enligt tredje momentet bedöms vistelsen i de länder som tillämpar EU-lagstiftning på det sätt som avses i EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009. Med stöd av 3 § i den föreslagna lagen bedöms på motsvarande sätt vistelse i Förenade kungariket på det sätt som avses i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen och i genomförandedelen i bilaga SSC-7 till protokollet.

4 §. Ikraftträdande. Paragrafen innehåller en ikraftträdandebestämmelse.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft så snart som möjligt.

Ikraftträdelsebestämmelsen innebär att lagen om tillämpning av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet ska tillämpas på alla de ärenden om samordning av social trygghet som är anhängiga mellan Finland och Förenade kungariket genast när lagen träder i kraft och som omfattas av tillämpningsområdet för handels- och samarbetsavtalet. Om situationen omfattas av tillämpningsområdet för utträdesavtalet, blir denna lag inte tillämplig. Detta förutsätter ingen särskild reglering i den föreslagna bestämmelsen om ikraftträdande, eftersom lagen i regel börjar tillämpas den dag den träder i kraft och eftersom utgångspunkten är att på all verksamhet tillämpas gällande lag.

9 Förhållande till andra propositioner

Vid social- och hälsovårdsministeriet bereds som bäst en regeringsproposition om gränslagen, där det i lagen görs de innehållsmässiga ändringar som följer av social- och hälsovårdsreformen. Bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet bedöms också i arbetet med gränslagen.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De föreslagna ändringarna anknyter till de grundläggande fri- och rättigheterna i 6 och 19 § i grundlagen. De nämnda bestämmelserna gäller jämlikhet och vars och ens rätt till social trygghet. I de föreslagna bestämmelserna ska dessutom de internationella förpliktelser som är bindande för Finland och Europeiska unionens lagstiftning beaktas.

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Enligt 19 § 2 mom. i grundlagen garanteras var och en genom lag rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Tryggad grundläggande försörjning i enlighet med 2 mom. innebär ett mer omfattande skydd än rätten till oundgänglig försörjning och omsorg i enlighet med 1 mom.

Enligt 6 § i grundlagen är alla lika inför lagen, och ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Bestämmelsen i grundlagen förutsätter dock inte att alla ska bemötas lika, om inte de förhållanden som inverkar på saken är likadana.

De föreslagna bestämmelserna förenhetligar förmånslagstiftningen i internationella situationer, vilket förbättrar likabehandlingen av människor. De föreslagna bestämmelserna förenhetligar

RP 40/2022 rd

nationell praxis och lagstiftning om samordning av de sociala trygghetssystemen i gränsöverskridande fall, där den rättsliga grunden för individens rättigheter och skyldigheter är olika men innehållet är detsamma.

De föreslagna bestämmelserna överensstämmer med grundlagen, de internationella förpliktelser som är bindande för Finland och Europeiska unionens lagstiftning. Propositionen innehåller inga sådana förslag vars förhållande till grundlagen lämnar rum för tolkning.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om tillämpning av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs

1 §

Lagstiftning som tillämpas på samordning av de sociala trygghetssystemen

Vid tillämpningen av bestämmelserna i del två rubrik fyra avdelning I i avtalet om handel och samarbete mellan Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, å ena sidan, och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, å andra sidan (nedan *handels- och samarbetsavtalet*), i det protokoll om samordning av de sociala trygghetssystemen som fogats till handels- och samarbetsavtalet och i bilagorna till det protokollet iakttas i tillämpliga delar de bestämmelser i den nationella förmånslagstiftningen som tillämpas tillsammans med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (nedan *EU-förordning 883/2004*) och med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (nedan *EU-förordning 987/2009*).

2 §

Tillämpning av bestämmelser som gäller Europeiska unionens medlemsstater på Förenade kungariket

När de bestämmelser i handels- och samarbetsavtalet som gäller samordning av de sociala trygghetssystemen tillämpas tillsammans med bestämmelserna i förmånslagstiftningen, tillämpas de bestämmelser som gäller EU-medlemsstater i tillämpliga delar på Förenade kungariket.

3 §

Tillämpning av bestämmelserna om EU-förordning 883/2004 och EU-förordning 987/2009 tillsammans med handels- och samarbetsavtalet

De bestämmelser i förmånslagstiftningen i vilka det hänvisas till EU-förordning 883/2004 tillämpas i tillämpliga delar tillsammans med det protokoll om samordning av de sociala trygghetssystemen som fogats till handels- och samarbetsavtalet.

De bestämmelser i förmånslagstiftningen i vilka det hänvisas till EU-förordning 987/2009 tillämpas i tillämpliga delar tillsammans med genomförandedelen i bilaga SSC-7 till det protokoll om samordning av de sociala trygghetssystemen som fogats till handels- och samarbetsavtalet.

RP 40/2022 rd

4 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

20 .
_____

Helsingfors den 7 april 2022

Statsminister

Sanna Marin

Social- och hälsovårdsminister Hanna Sarkkinen